

Mahjas Weefis.

Ar pašča wifuscheliga augsta Reisara weleschamu.

29. gada-

gahjums.

Mahjas Weefis isnahk weenreis pa nedeku.

Makfa ar peesubtischanu par pasi:
Ar Beelikumu: par gadu 2 r. 35 l.
bes Beelikuma: par gadu 1 " 60
Ar Beelikumu: par 1/2 gadu 1 " 25
bes Beelikuma: par 1/2 gadu " 85

Makfa bes peesubtischanas Riga:
Ar Beelikumu: par gadu 1 r. 75 l.
bes Beelikuma: par gadu 1 " —
Ar Beelikumu: par 1/2 gadu " 90
bes Beelikuma: par 1/2 gadu " 55

Mahjas Weefis, teel isdods festdeenahm
no plisa, 10 fahlet.

Makfa par flubinashanu:
par weenas slejas smalku rakstu (Petit)-
rindu, jeb to weetu, lo tahda rinda centem,
makfa 8 lap.

Redakcija un ekspedija Riga,
Ernst Plates bilshu un gramatu-bru-
lataru un buru-lecturu pee Pehtera
basnizas.

Nahditajs. Jaunatals sinas. Telegrafa sinas. — **Celshemes sinas:** Laudones-Obseena. Beetalwas-Obseena. No Terbatas. Augsch-Kurfeme. Wehtule is Witebklas-
kauna. Marichawa. Malana. No Saratowas gubernas. — **Arshemes sinas:** Politifas pahsklats. Statistifsa amatneezibas flaitifschana Riga. Tautifket laitraksti un „Latw-
Wifset“. — **Beelikuma.** Putwera lugis. Amalunga jeb meshona meita. — **Graudu un seedu.**

Jaunatals sinas.

Riga. Birmā leeldeenās svehtku deenā tiks israhdita no skatitajiem eemihletā leelā dseetashanas luga „Miljona deht“, us lo daram teatra draugus usmanigus.

Jauna omnibusa līnija Rīgā tika walar atwehrtā. Šchi līnija fahlahs no Bodrowa nama, us 2. Weifchu dambja, eet zaur Peterfalas eelu gar Reisara dahrsu, pa Zehlaba eelu lihds bircšai. Makfa 8 lap. no personas.

Ergemes draudse. No tureenas mums peenahzīs schahds sinojums. Seema ir aigahjūt un pawasara atnahkūt, wifā dabā fahf moštees jauna dšhwiba, faule fahf fildit semi, fneegs kuhst, uhdens tel fawu zelu, fahaluschas fahnites un stahdi fahf fatot un augt, putnini preezajahs un flawē Nahditaju, la tos seemā ufturejis un apgabdjais. Ari mums zilweleem ir japreezajahs un Deewam japatezajahs, la fchi seema tahda lehna bijufi, la warejam bes leelahm grehtibahm fawus seemas darbus padarit, un la mihfu rudsu lauki ir labi tikufchi paglabati, tā la tagad labas zeribas pilni waram fataiftees us wafarajas lauku apstrahdashanu. — Bet ne wif war preezatees, daudseem ir jaraud un jabehdajahs; jaraud ir teem, kas kahdu no mihlajiem lapā guldiufchi, jaraud atraitnei, kas til 4 nedelas ar wihru dabujufi dšhwot, jaraud laulotām pahrim kas ihfā laikā 3 behrninus aishwadija us mihschigu dufu. Jabehdajahs teem, lam sagla rolas ir atnehmufchas to wifš waja-dfigato kufstoni pee uftura fagahdashanas.

Mihfu draudse, schini seemā notika jaunu basnizas pehrminderu weleschana. Behz zirkulara nofazijuma, jaunee bij wehlejami no gruntneekem un wehletaji til wareja buht gruntneeki. 8 tika eeweheleti tee pašchi wezee un 4 jauni.

Igaunijas sīwu audsinataju un sīweezibas beedribas statuti tagad, la „Rev. Beob.“ sīwu, no domenu-ministerijas apstiprinati. Mehrki, pehz kureem minetā beedriba dšenahs, ir schahdi: 1) ispehtit sīwu fugas, wīwu dšhwī un kahdā finā un mehrā ta atkariga no

ahrigeem apstahkleem; 2) isplatit Igaunijā tā teoretifsku tā ari praktifsku sinaschanu par sīwim un sīweju; 3) kraht us sinibas pamatas dibinatus materialus likumu isdoschanai un nosazijumeem par sīweju; 4) gahdat par lihdslekiem, ar lo wairot sīwu bagatibu Igaunijas uhdens; 5) ruhpetees par sīwu dihtu eetaifschanu un mahskligi waditu sīwu audsinaschanu; 6) Pahrzelt no zitureenes us Igaunijas uhdeeneem tahdas sīwu fugas, kuru audsinaschana pelnas-finā jo isdewiga. Lai waretu schai finā jo selmigi strahdat, tad beedriba isrihtos preekschlasijumus un istahdes, eetaifhs musejas un sīwu audsinatawas un dos awifēs sinojumus par beedribā apspreesteem jautajumeem. Beedribas lozelleem gada-nauda nolikta us 5 rubleem, bet las eemakfa 50 rublus us reisi, tas brijws no wifseem tahlateem makfajumeem.

Donas, Uralu un Kubanes kasatu apgabalds, tā „Mosk. Wed.“ sīwu, tiksot senatora rewifija isdarita. Rewifiju usdoschot senatoram Deyeram.

Rostowa pee Dona. Bataifklas fahdschā, 7 werstes no Rostowas, 22. martā pastrahdats noseegums, kahda otra til weegli wis ne-usees. Bataifklā ir 2 basnizas, kuras latra pa nakti top apfargatas no 6 fargeem, kas il gabus eezekami no draudses. Minetā nakti pee Wofnesenfki basnizas tā fargs stahweja weens semneeks, kamehr wina 5 beedri fehdeja fargu namina. Wifš feschī fargi nokauti no nepasifstameem kaundareem. Behz tam wini eelaujufchees basnizā un islaupijufchi 6 rbt. naudas un 2 fudraba blodas. Tad aishbegufchi pa dšellszeta fledgehm un zeta wehl nolawufchi weenu no fawejeem, kuru atrada bes galwas. Tā tad 6 rublu deht 7 slep-lawibas.

Wifka. Ne tahlu no kahda labi paleela zeema, tā „Wif. Westn.“ pehz „Araja“ tul-lojuma sīwu, pauneneeks, kas tirgojahs ar kurwifcheem un kastitehm, nonahza walarā kahdai Schihdeetei peederigā namā un luh-dfahs nakti-mahju, lo faimneeze tam ari laipni atwehleja. Sarunā ar mahjas faim-neegi pauneneeks isplahpaja ne-apdomigā

wifse, la tam kahda sumina naudas lihds. Zaur to Schihdeete tika aishgrahbta no mantas-kahribas. Nakti wina panehma kehla duhzi un pahrgreesa gulofscham tirgotajam rihkli, tā la tas bij us weetas pagalam. Lihki aplaupijufse, breefnigā seeweete to eenefa tuwejds krahmds. Mahburgi tomehr bij walarā redsejufchi, la pauneneeks ee-eet Schihdeetes namā un tadeht otra rihdā dafchi semneeki nogahja us tureeni, gribedami scho to pirkst, bet ne-atrada ne pauneneeka ne ari Schihdeetes mahjā. Schahs pehdejas 6 gabus wezā meitina teem istahstija behrnifschigā newaimibā, la mahte aishnesufe fwefcho kruschtehm us krahmeem. Semneeki nu greesahs atpakat us zeemu un darija polizijai sinamu, lo Schihdeetes namā dširdejufchi. Polizijai us tureeni nonahlot ari Schihdeete jaw bij pahrnahkufe un strahdaja meerigi fawu mahjas darbu, it la netas ne-buhtu notizis. Atnahzejeem tomehr fche kaut las nelikahs kuhst kahrtibā, jo stipra deguma smala it la no leelumā grausdetas galas wifā mahjā bij fajuhtama. Tē weens no semneekem paslatahs us krahtni un eeranga winas mutē behrna kahjīnu. Breefnigā mahte bij pate fawu meitinu fahedsinajufe. Diwkahrtigā slep-lawneeze tika apzeetinata un gan dabuhs pelnito algn.

Telegrafa sinas.

Peterburgā, 3. aprili. Greeku tehnineene walar walarā atbrauja Peterburgā. Zekā wina tika no Wīnu Majestetehm Gatschinā bahnufi fanemta un lihds pilei pawadita, kur wina kahdas ischehras stundas ufturejahs.

Parise, 3. aprili. Ij Songhoas us Parisi atnahkufe sīwa, la Wīlo bes kautima eegahjis pilfchē, kas no eenaidneekem bijufe tukfcha un pa datai ispostita.

No Anzinas sīwu, la strahdneeki, kas no strahdashanas atrahwufchees, fahlot apmeeri-natees, tā la drihsunā gaidams, la wini leelakā skaitli atkal usnemfchot fawu darbu strahdat.

un flehdsot sawas darischanas. Wensch atrada schini leeta dauds pretineeku un tadeht atkappahs no preekschneeka amata; pee tam ari atteizahs no 5000 rbl. atlihdsinaschanas naudas, kuru bija nolihdsis pee kontrakta flehgschanas ar „Lindu“. Lihds ar to tika agrata beedribas walde atzelta un usajinata par sawu greiso darischanu weschanu, zaur kuru beedribas atzijas bija nokrituschas us 83 rbl., nodot rehkinus. Tad zehla jaunu waldi. Par darischanas wedoscho direktoru tika eezelts galdneeks un tirgotajs P. Schreim lgs is Peterburgas un par wina palihgeem — stroders P. Stebbi, nama ihpaschneeks M. Saar un tirgotajs A. Althof is Reweles. Atteezotees us daschas awises ispaustahm negodigahm melshanaahm, meh issofam, ka tahs ir tufschas walodas, bet kas tomehr „Lindai“ war flahdet. Zhpaschi ir runats tizis pret jaun-eezelto waldi. Par tagadejo darischanas wedoscho direktoru jafata, ka wensch wairaf gadus dschwojis Peterburga, kur winam bija galdneezibas strahdatama un kur tas ari ar tirdsneezibu darbojahs. Beedriba ir nostahdijuse derigalos wihrus sew par waditajeem, un tadeht tahdas melshanas ir fahpigi ne tilai preeksch scheem wihreem, kuru darbs jaw ta ta ta gruhts, bet ari flahdigi beedribas darboschanai. Newajag aismirft, ka „Lindai“ ustizetahs jummas wisas ir nabagu kauschu mantu un ar sweedreem un publineem pelnita. Tadeht lai wehl nepaleelina flahdi zaur prahtu klaju maldinaschanu, bet lai wairaf ruhpejahs par saudejumu pama-sinaschanu. Lai katre Zgaunis strahda „Lindai“ par labu, zit wina spehka stahw, lai strahda preeksch beedribas weizinaschanas un winas darischanu attihstischanas, — tad pametumi atkal tiks atdabuti, pelna panahkta un beedriba sawam usdewumam — Zgaunu kugneezibu attihstit — tuwinata. Muhju augstala zensiba lai ir greefta us meeru un fatizibu wisas leetas un darischanas!

„Lindas“ beedribas walde.

Witebska 24. marta basniza par deewfal-pofchanas laiku notifa breejmigs flandals: pilsehtas domneeks Aleksanders Potaschlo wairaf reises ar rewolweri issehahwa us pree-steri Gnedowsku, bet par laimi trahpija tilai weegli auzi; pehz tam Potaschlo sehahwa us sewi, bet ari netrapija. — Ta Potaschlo la Gnedowskis abi esot godigi, no wiseem zeeniti wihri, un tadeht brihnoschanahs leela, ka tahds flandals stary wineem warejis notift. Behrn stary wineem reisi bijis stihds par basnizas naudas derigatu isleetoschanu; pehz tam winu sawstarpiga istureschanahs tiluse weenumehr waidigata, kamehr nu beidsot tahdu galu nehmuje.

Behstule is Witebskas. „Mahjas Weesa“ Nr. 12, 90. lapas puse no Weetalwas, at-rodahs gawaks raksts, kura korespondents (sinotajs) fata schaubidamees: „Deews sin, ka wineem tur us Kreewiju aiseebameem ees!“ Scheem wahrdeem par isflaidroschanu, pa-sneedsu schi kahdas rindinas no scheid dsih-wodameem Latweescheem, Witebskas, Smo-tenskas un Mogilewas gubernijas. Schejeenes Latweeschi Witebskas gubernija un aprinkti, pirmee eenahzeji ir bijuschi no „siltas-semes“ proti Zeiskas. Preeksch kahdeem 20 gadeem tee te atbraukuschi un tejeenes meschs us dsihwi nometuschees. Tagad tee wisi ir labi eedsihwojuschees un daschi pat labi bagati. — Seme ir pa dafai us dsimtu nopirhta; pa

dafai atkal nomota. Seme augli ir schajds pagahjuschs gads bijuschi druszin labaki nela Widsem. Schejeenes pusi war fa-lihdinat ar Lejas-Kurfemi. — Labibas zenas ari naw dauds lehtakas la Niga. Zo kamehr dselsszelsch ir ectaisits, war weegli lihds Nigai labibu un linus nosuhitit. Pretschu uspirzeji ir tilai Schihdi. Semas zenas, un ari nomas nauda katre gadu eet ne-tizamā augstumā. War rehkinat ta us 10 pro-zenti, par promi: kur schini gada maksa 30 rbl. par defetinu, tur nahloshā gada jamaksa 40 rbl. par defetinu. Ap leela-kahm pilsehtahm zenas naw nemas lehtakas la Baltija. Tilai werstes 70—80 no pil-sehtas war dabut wehl labu semi par 15 rbl. defetinu. Nomneeki, kas agraf eenah-kuschi, un lam dsihwi eesahlot pascheem bij nauda ar ko fapirkt lopus un wajadfigus semkopibas rihkus, ir tagad turigi wihri pa-likuschi. Ziti kas atkal bij gluschi bes grascha, pee dascheem leelgruntneekem mescha gabalus preeksch inomaschanas fanehmuschi; teem kungi bij dewuschi lopus, sirus un daschas zitas leetas; un ir tagad labi eedsihwoju-schees. — Ta tad, tagad kur agraf willi un lahtschi sawus midsenus tairija, un kur rudens naktis willi sawas gaudu balsis sa-weenodami puhtin, puhta, tur tagad smuks zee-mats ar labi apfoptem tihromeem ir redsams. Sem Latwju darbiga zirwa flaidrojahs Polijas meschi. Ari mescha swehri katre deenu masinajahs. Zo stary Latweem ir ir dauds gehgeru kas agraf truhka. — Pee semes pirtschanas un nomaschanas kontrak-teem wajag buht loti usmanigam, jo teel wisi rakstis Kreewu waloda, kuru dauds at-nahkuschee Latweeschi neprot. Pilschtas gau dsihwo tahdi widutaji jeb peewejeji (mekleri). Tahdi tad daschu reis no kontrakta dewejeem fanem leelas sumas naudas; daschreis pat lihds 500 rbl., un nehmejam isflaidro kahds kontrakts. Bet tahds tas daschreis nemas naw. Tur ir eewestas til ne-ispildamas punktis un ari nomas nauda ir leelaka la lihgtā; tahdas weetas nolaupa nabaga nom-neekam wisu mantu; to isden ahra wehl parahdds eekrituschu. Ari pirzejeem noteel blehdibas un nelaimes. Man pascham gadijahs dsirdet, la weenam atnahkdamam Widsemneekam nogahjis siliti. Tas atnahjis kahds desmit gadus atpafat, un bijis ta ap 1500 rbl. flaidras naudas. Un kad scheid til pahrdod wisu muischu, tad wajag beedrotees jeb tairitees kompanija. Ta ari nu atnahkuschais melleja beedri, kuru ari atrada un tad preekschkontrakti nolihga. Beenahjis terminsch kura wajadsejis wisu naudu samakfat. Labais beedris nolihjis ar pahrdeweju lihgunu; kura kungs tam maksa 400 rbl., lai gahdajot, la rolas-nandu paspehlejot. Blehdigais beedris til rolas-naudas bijis eedewis 200 rbl. Ta ari bija wisa rolas-nauda, 1000 rbl. pa-galam. Nu bij wiseem leeleem sirds-ehsteem par spihiti par nabadfigu nom-neeku japaleek. Tadeht labi wajag fargatees no tahdeem wiltigeeem beedreem waj melle-reem! — Ta tas nu ir ar semes pirtschanu un renteschanu. Bet nu drusku par rol-pelnu fadsihwi Kreewija. — Ruhmes weetas ir dauds lehtakas la Baltija. War sagit til par pus to paschu war dabut. Bet ar darbu jeb pelnu ir loti schwaki. Katris Latwju fainneeks ir ta eerikteees, la ar

sawu familiju ween apstrahda sawus laufus. Un ja kahdam wehl strahdneeku ir wajadsiha tad fader Kreewus; kwi ir loti lehti. Weens Kreewu puisis par gadu lones wairaf negrib la 50 rbl. un drehbes. Latweetis sinams par to newar eet. Kaut nu gan weiksmes sina, diwus Kreewus rehkina us weena Latweescha, tad par kalpeem us Kreewiju newar nahkt!

Rokpelni, kas sawas grabaschas pah-dodami, zeta-naudu un wehl kahdu graf wairaf sawahkdami, zere Kreewija lehtaki kahdu rentes weetu dabut. Un tahdas ar' ir til eelsch mescha semes; kur jaumi tihrumi un ptawas ja-eetajsa un mahjas jabuhwe. Renteschana us wezas semes ir loti dahrga, un ir ari wisa rente Potu nabadsigeem un parahds eekrituscheem leelgruntneekem eepreeksch ja-nomakja. Tur sinams rokpelnis newar. Bet no tahdas jaunus mescha weetas, lam naw lihds 300 rbl. naudas, domu to padomu, lai labaf ne-eesahk. Zo wisa maife pus-otrus gadus japirkt; meeschi preeksch wasaras. Jabuhwe mahjas, ko bes naudas newar. Wajag keegelu preeksch krahsnim, engu preeksch durwim u. t. pr. — Kad nu ga-dahs, la truhkums jauno arendatoru speesch, tad tas warbuht doma aismemtees. Bet pee ka tad nu doma eet? Pee Latweescha? Tas jauns un dsihwi wehl eesahkdams ir tufschs. Pee Kreewa, lam pascham jaw nela naw; waj kad ari tam tas buhtu; to wensch tew nedos! — Tad wajag loti ap-domigeem tahdu dsihwi eesahkt. Tas nu buhtu laiziga sina ihf pahrkats par Polijas Latweescheem. Bet nu kahdu wahrdu wehl gariga jeb basnizas sina. — Katra guber-nijas pilsehta atrodahs weens garnisona mahzitajs, kuresch ari ispilba weetu pee semju draudsehm. Bet tam wehl ir Witebskas gubernija Polozkas, Dinaburgas, Krihs-burgas, Reseknes un Luzinas aprinkds ih-paschas draudses. Parestitizigeem atrodahs til Witebskas gubernijas pilsehta kahds preesteris, kas teem par gadu diwreis deew-wahrdus Latweeschu waloda tura. Skolas teem nekur naw! — Swangeliskeem Luter-tizigeem gan katre pilsehtas draudse ir weena draudses skola (isnemot til Witebskas draudsi, kur tagad draudses skola ir isnihkuse, tapehz ka naw skolotaja. Un basnizas rahte ari negrib naudas dot preeksch skolotaja lones. Wahzu skolotajs atkal Latwiski neprot.) Luteriski behrni ari no mahzitaja neteel pahrkantiti, la tas Baltija noteel. — Zaur to ari noteel kas, la jauna Latwju pa-audse. Polija neprot ne lasit, ne rakstitt. — Te nu beidsu sawu rakstu un waru Zuh, zeen. lasitajs un flaksta lasitaja atlaist pee zitu rakstneeku raschojumu zaurstatischanas. Un schoreis ari pawajara laika un silitds zelds newarehs smagee pastes rati par schagareem noliktu schofeju un tschaklais suta sirdsinch par ismirkuscheem dambjeem smagatu weh-stuli atwillt. — Gaidistm lihds zeli buhs noschuwuschi; war buht ees labaki. — Tad nu fangu us „atkalredseschanas!“

Kahds Latweetis.

Kanna. Jaunais katolu preesteris S. J. tureenes labakais spredikotajs, apnehmees, atkaptrees no sawa mahzitaja amata un prezet B. jaunkundsi, kas ari katolu tizibas. Bet ta la katolu preestereem prezeschanahs zeeschi noleegta, preesteris pahreet luterands. Wa-

Anglu juhras saldadi is Aleksandrijas. Zif driht schee tur buhs nonahlfchi, tad wifiti tureenah Anglu kara-pulki atstahs Suafimu, ka sinams, tad Anglu waldbiba negrib Suafimã turet leelu Anglu kara-spehku, tadeht ka tureenah gais preelsh Europeescheem naw itin wesehligs. Anglu juhras saldadi, it ihpaschi tahdi, kas jaw apradufchi ar karstaku gaisu, turpreti weeglaki panefhs Suafimã gaisu.

Osmans Digma, par kura aishbegichanu pee melu praveescha awises nesen sinoja, ne-efot wis aishbedfis, ka tagad israhbijees; winsch wehl usturotees Suafimã turwumã. Bahris zilfchu wehl turrotees pee wina un winsch efot eefahzis farunas ar scheiku Margani, kas stahw us Anglu pufes un kas bij usnehmees, padarit Osmana Digma dumpim galu.

No Persijas nahl schahdas sinas. Ruhpes, ka agrakais Heratas pahrwaldneeks Gjub kans is Persijas ne-aisetu us Turkestanu pee Kree-weem un neshaktu ar Kreewu palihdsibu atkal issteopt sawas rolas pehz Heratas waldbibas, tagad sudufchas. Persijas schahls eerahdijis Gjub kahnam Meschedas pilsehtu par dsih-wolli, kura tas bes waldbibas atkaujas nedriht atstah. Tomehr Afganistanes emirs Abdurachmans wehl ne-efot pilnigi meerigs, bet efot is Stabulas dewees zeta us Heratu, gahdat, ka schi pilsehta titu stipri apzeetinata.

Austro-Ungarija. No wezeem laikeem pee Austrijas keisareem eeradums, sakahs zetort-deenas walara, pehz Kristus preelshshimes, masgat 12 zilwekeem kahjas keisara pili. Ta pat dara ari keisareene. Preelsh schihs zeremonijas teel isredseti wiswezakee wihri un wiswezahs seewas no semalahm schkirahm. Keisars tad masga wihreem un keisareene seewahm kahjas, pehz lam tad wetschi un wezenes dabon sinamu naudas dahwanu. Schogad keisareene swebtku laika naw mahjas, bet usturahs Heidelbergã un tadeht wezo seewu kahju masgachana newar totift. Bet lai wezenes, kas jaw bij isredsetas, par to nenofkuntu, tad winas dabon eerasto naudas dahwanu. Isredseteem 12 wihreem schahds wezums: diweem ir 90 gadu, diweem 89 g., septineem 88 g. un weenam 87 g., kopã 1061 gads. Wezenehm kopã ir 1083 gadu.

Weiskirchliã, netahk no Teplizas (Bohemija), melderis tika zaur kahdeem blehscheem beskaunigã wihse aplaupits. Schee blehschi bij pahrghebrufsches par teefas un polizijas lozelleem un peepeschi nonahza nakti pee meldera, kratit wina dsihwolli, tadeht ka melderis efot apfuhdssets deht walfts naudas papihru palaktahschanas un ari deht peederibas pee sozialistu partijas. Kaut gan melderis no tahdeem grehkeem neta nesinaja, winsch newareja leegt kratichanu wihreem, kurens tureja par teefas lozelleem. Winsch tadeht ari bes pretoschanahs atflehdsã sawu naudas flapi kura atradahs daschadi walfts naudas papihri, kuru wehrtiba kopã bij 40,000 guldemu. „Ismelletaji“ pehz papihru apluhfotchanas isflubinaja tos par palaktahfiteem un, ka faprotams, panehma tos lihds, apitelledami melderi us teesu otra deena. Pee tam wini peefodinaja melderam, nespert ne foka is sawahm mahjahm, un ja tas negribot apfolit to zaur parakstu, tad tuhlt wimu buhschot apzeetin un west us zeetumu. Melderis apfolijahs palakuffit, pehz lam „ismelletaji“ wehl paslubinaja, ka ari meldera kalpi un deenastmeitas nedrihtot

atstah namu, un droschibas pehz eeflehdsã schos deenastmeelus istabã. Tad tee aishgahja ar apfihlateem naudas papihreem. Otrã rihta sinã par meldera nama kratichanu ahtri ispandahs, un kad fakla palat mellet, tad driht israhbijahs, ka te bij notizis beskaunigs blehschu darbs. Waj blehschus isdosees faktert wehl nesinams.

Anglija. Edinburgas uniwersitete schai gadã fwin sawas pastahweschanas 300 gadu jubileju. Us scheem swebtkleem no uniwersitetes isdota grahmata, kura atstahstita uniwersitetes wehsture. Is schihs grahmatah redsam, zil leelas dahwanas preelsh augstfcolas mehrkeem Angliã teel pasneegtas no privat personahm. Proti no 1858. gada fahlot ween tizis dahwats: 580,000 rublu preelsh jaunu profesoru waj dozentu weetu dibinaschanas, 180,000 rubl. preelsh profesoru lones pa-augstinaschanas, 1,420,000 rublu preelsh daschadahm sinatnibas eestahdehm pee uniwersitetes, 900,000 rublu preelsh studentu stipendijahm, 1,300,000 rublu preelsh buhwehm un 140,000 rublu preelsh daschadahm sikhlahm wajadsibahm. No schihs dahwanahm ihpaschi ja-eewehro leela summa, kas dahwata preelsh studentu stipendijahm. Ka sinams, jaunalds laikds Kreewijã daschi wezlaitu draugi fahlfchi par to schehlotees, ka par dauds teelot dahwats preelsh studentu stipendijahm. Zaur leelo stipendiju pulku par dauds nabagu kauschu is semalahm fahrtahm dabonot augstfcolas mahzibu un no tam zefotees daschadi nelabumi. Bet nu mehds redsam, ka tai walfti, kur wisa fadsihwes un tautas attihstiba wislahrtigaki eet us preelshu, proti Angliã, wehl dauds leelakas summas teel dahwatas preelsh studentu stipendijahm ne ka Kreewijã, kaut gan Angliã bes tahdahm stipendijahm dauds weeglaku waretu isift, jo pirkahrt tur nebuht naw tahds mahzitu wihru truhlums, ka Kreewijã, un otrahrt bagatiba tur isplatijusehs ari pa widejahm un pa dakai pa semalahm schkirahm, ta la tur nemas uerodahs tildauds nabagu studentu, ka Kreewijã. Bet Angleem bail, ka tomehr daschi nabagi jauneki, kureem warbuht leelas gara dahwanas, naudas truhluma deht nepaliku bes augstfcolas mahzibas, zaur ko tehwijai waretu pasust leeli labumi. Tadeht wini droschibas pehz wehl dahwa leelas summas preelsh studentu stipendijahm. Tas war deret par pamahzibu tumfibas draugeem zitã semes.

Tonkina. No tureenah sino, ka Tanghoas prowinzẽ 5 Franzuschu misionari kopã ar 30 jaunkriftiteem eedsimteem eedsihwotajeem no tureenah paganu pulkeem tilufchi nogalinati. Ka jaw sinots, Franzuschu spehla wisfkommandeeris Tonkina nospreedis isrihtot ekspediziju us Tanghou. Waj schi ekspedizija tilufe nospreesta pehz minetu sflawibas darbu pastrahdashanas, jeb waj otradi, sflawibas no eedsihwotajeem padaritas tadeht, ka Franzuschi eefahla pret teem ekspediziju, wehl nesinams.

Seemet-Amerika. Wahzijas suhtnis Wahschintonã Eisendechers drihsumã tikschot atfauktis. Ta tad stary Seemet-Ameriku un Wahziju diplomatiskã faites buhs puspahrautas, jo Saweenota-Walstju suhtnis Berlinẽ Sardschents jaw nesen tika atfauktis, un laikam neweenam no atfaukteem suhtneem pehznahzejs netiks eezeltis. Kaut gan abas walftis, atfaukdamas sawus suhtnus, pee tam rahda weena otrã wislaipnato gihmi un

apgalwo sawu draudsibu, tomehr paschi notilumi runã zitadu walodu. Augli no Bismarka prastahs usweschanahs Lasera lihdsjuthibas adrefes leeta fahk lehnã parahditees.

Statistiska amatneezibas skaitischana Riga.

Noluhã us gaidamo statistisko amatneezibas skaitichanu Riga, statistiska kommisija beeschi ween peeprafits, kahds praktisks labums schahdam darbam un waj wina isnahkums nahkamã laikã netiks isleetots par peemehru, pehz ka no jauna isdalit waj pa-augstinat nodoklus, ta ka statistiska kommisija eestatija par waja-dstigu man usdot, lai atklahti atbidu us abeem scheem peeprafijumeem, lai tee Riga eedsihwotaji, kuri stahw taisna sakara ar scho statistisko amatneezibas skaitichanu, no tam titu attureti un atgahdinati, ka aish intrefes truhluma preelsh schã darba waj aish bespamatigas ne-ustizibas pret to paschi sew neeefostos pirksta. Jo nodomata statistiska amatneezibas skaitichana notiks weenigi muhsu paschu ruhpnenezibas un amatneezibas laba un winai naw ne kahda zita mehrka, ka muhsu ruhpnenezibai un muhsu amatneezibai pasneegt nepezeeschamos lihdselus, ko skaidri eepashtees ar dascheem truhlumeem un robeem, kahdi atronahs muhsu amatneezibas tagadeja likumigaja organizacija. Ja nu tadeht ruhneeki waj amatneeki atraujahs no schahs skaitichanas, jeb, kas wehl kaunaks, ja wini, pasneegdami nepateefas sinas, isgahda nepareisu isnahkumu, tad ruhneeku un amatneeku paschu waina, ka ne-atron lihdselku un zeku, zaur kureem un pa kureem isnihzinat sinamus nelabumus, kahdu naw masums. Ne walfts waldbiba, ne pilsehtas walde, ne tirgofchanas walde statistiskã kommisijas naw usflubinajuschas us scho darbu, bet Riga amatneeku beedribas amatneezibas kommisija, kura gadeem jaw, statistisku sinu truhluma deht, pilnigi newar attihstitees sawã darbu lauka, un Riga techniska beedriba, kura ta pascha truhluma deht top laweta sawds zenteends muhsu (leel- un sikh-) amatneezibas wezinaschanas sinã, kamehr ari statistiska kommisija pate us sawu rolu bij spraudufschs tahdu pat mehrki, jo pehz winas usdewumeem un peenahkumeem tilai winai eespehjams, par muhsu amatneezibas stahwolli skaitlõs fagahdat pahrstatu, kas til nepezeeschami wajadsigs preelsh muhsu pilsehtas tahlakas attihstichanahs. Tikai schahdi zehloni un schahds mehrkis ir nodomatai skaitichanai, kura pabalstahs us ruhpnenezibas un amatneezibas sawabadu lihdsdalibu un lihdsdarbibu, un kura tadeht ari neprasa nelahdas zitas kontroles par pasneegto sinu pateesibu, ka tilai isteikumus, ko skaititee nepeespeesti pasneeds no laba prahta. Bet ta ka tahdu materialu war fahrt tilai tad, ja tee, kureem pee tam intrefe, ar wispilnigako ustizibu palaischahs un war palaistees, ka tahs sinas, ko pasneegufchi no laba prahta, wispirms tilai wineem pascheem nahks par labu un tilai zaur wineem ari pilsehtai, tad faprotams pats no sewis, ka schahda skaitichana ne kaut kahdi netop isleetota nodoklu sinã un ka eestatams par statistiskã kommisijas goda peenahkumu, gahdat, ka schahds materialã preelsh tam netiltu isleetots.

Ja ta nebuhitu, ja statistiska kommissija welti wallatu winai dahwato usizibu, kaut ari tilai weena weeniga atgadijuma, tad zaur to la us weenu rahweenu buhtu ispostita eespehja, nahlamds laids us labprahligas simu pasneegschanas pamata isrihtot statistisku flaitischanu, t. i. statistiskās kommissijas ihstais darba pamats buhtu isrihtinats, un mums galigi wajadsetu atfazitees no kauschu flaitischanas, skolu, mirstibas, waj beedribu u. z. statistiskahm. Saprotama leeta, la walsts waldbiba waj pilsehtas walde statistiskai kommissijai katra azumirli wareja likt isrihtot tahdu flaitischanu, kuras mehreis buhtu nodoklu nofazischana; bet tad winas organisazija pawisam zitadi eerihlojama, ne buht newaretu atfauktees us labprahligas simu pasneegschanas un nodoklu noluhls it fewischki buhtu peeminams. Isnahitu par garu, sche fihki isskaidrot tahdu flaitischanu, kas isrihtota nodoklu sinā, lai waretum peerahdit, la tagad nodomatā flaitischana scham noluhlam nemaj newar tikt leetota; peetiks ar apleezinajumu, la winai ne kahdā sinā preeksch tam ne buhs deret, un la statistiska kommissija apgalwo, la tas nenotiks.

Bet kahdu labumu tad nu atnes tahda flaitischana?

Ja kahdam weikalam wairs neweizahs labi, tad pirma leeta, kas daroma: jamelle un japehti, la un kur kas faspeedes, jeb ziteem wahrdeem: wajaga eepasihtees ar wina pateefahm buhschanahm, eklam kerahs pee lihdselkeem, kas islabo. Bet tas tapat wajadfigs, kad wesela leela produkzijas nodafa, kahda pee mums amatneeziba, la rahdahs, fahf libot jeb wismasal pilnigi wairs negrib atihstitees, kur tadeht wisupirms ja isdabun paschi zehloni. Un tas muhsu amatneezibas statistiskās flaitischanas weenigais mehreis un usderums! Par peemehru: kahdam amatam iswahditos, la apgrozijums ir leels, bet materiala eegahdashana pa leelalai dalai noteek en detail, paschu pahrdotawu truhkst, truhkst ari derigi leetojumu maschinu un apparatu, pahrdoshana noteek zaur ziteem, tad sinams buhtu jaspreesch, la schim amatam preeksch tahkafas usplauschanas truhkst wajadfigā kapitala, la preeksch scha amata weizinaschanas nepeezeschami wajaga amatneezibas banfas waj afoziazijas (fabeedribas) u. t. t., un apgrozijuma leelums dotu eespehju, aprehinat, zil leelam kapitalam wajadsetu buht. Zeb, israhdahs, la til swariga faite starp meistaru uy sekteem un mahzekteem kahdā amatā pilnigi pahrrauta, la pehdejee nenem nekahdas dalibas pee pirmo mahjas fahfihwes, bet la pilnigi atschirti strahdneeki mekle sawu pahrtiku, tad no tam tatschu buhtu noprotams, la muhsu tagadeja, gandrihs ne-aprobeschotā amatneezibas brihwiba, ar lo sakara stahw meistara stahwollis pret sekteem un mahzekteem, norahda, la muhsu amatneeku kahrtas pamati jaw fahrizinati, lahdi apstakli tatschu nedrihtsetu turpma pastahwet, ja negrib, lai wisai kahrtai zaur to nezeltos breefmas. Zeb: ja kahdam ruhpnueezibas saram, kuresch pehz sawas dabas us to raidits, truhkst pahrdewumu us Gekschreewiju, jeb tahdi pahrdewumi loti aprobeschoti, tad tas waretu atgahdinat, la muhsu dselzjeku tarifu buhschanas waj atkautu reklamu lauka kas pahrgrosjams waj pahrlabojams. Zeb: algu leelum, ismaschanas la hrtiba un terminsch waretu dot isnahfumu, kas pee mums wisderigakais, zaur

lo sinams atkal zeltos praktisks labums u. t. t. Ta tad: jautajumu lofnes wisi jautajumi ta fastahditi, la taisni norahda us praktiskeem spreedumeem un tilai tam derigi, lamehr wisi patstahwige teoretiskee apzerejumi pilnigi atstahiti un pee sadabunama materiala apstrahdashanas weenigi til tahf warehs tikt eewehroti, zil praktiskās wajadhibas to atlaus.

Bet ja nu dabunam issinat, kas kawe muhsu ruhpnueezibas un amatneezibas atihstichanos, waj tad apstakli jaw laboees jeb peenahloschee likumi tiks pahrgrositi? Waj schi flaitischana nowehrfihis, kas muhs speesch, un atnesihis wisu, kas mums truhkst? Droschi ne! Ihstais darbs turpretim tilai fahlahs, kad flaitischana nobeigta un sawds iswahlumds nofazita — tapat la kahds amats wis nebeidshas ar wajadfigo maschinu un rihlu eegahdashanu un eerihlojochanu, bet ar to tilai fahlahs! Modomatās flaitischanas iswahlums reformu laula, kas eekustinatas no Rigas amatneezibas kommissijas un Rigas techniskās beedribas, lihdsinajahs amata rihleem un maschinahm, kas amatneezibas laula til swarigas preeksch istrahdajameem produkteem, tadeht la wispirms buhs janofaka mehreis, la ari zeli, pa kureem tas fasneedsams, pehz tam kad zaur statistisko flaitischanu buhs isdabuti muhsu amatneezibas wahjumi sawa wispahrigā swarā preeksch paschas amatneezibas.

Mehs tatschu no wezeem laikeem jaw esam radusch, muhsu pilsehtas dshiwē paschi dotees padomus un paschi palihdsjetees un newis arweenu nogaidit usmudinajuma un palihdsibas no walsts waldbibas — nu, tad tatschu ari netruhks muhsu (leel- un fihf-) amatneezibas weizinaschanas sinā wihru, kas mums stahsees par wadoneem un muhs nowedihs pee ta mehrla, pehz la zeeschi un zensigi dsenamees; bet scho mehrlai tilai paschi waram spraukstees, atlahti atihdami tilai mums ween pasihstamos apstaklus un zaur to daridami sinamu, kur un tā mums jalihds! Muhsu peenahlumds tadeht ir, spert pirmo soli, un kas skatahs atpaka, tas lai isdarahs pats ar sawu sinamu firdi, la atfazijees no lihdsdarhibas pee sawas kahrtas un sawas pilsehtas lablahschanahs!

Rigas pilf. statistiskās kommissijas direktors: F. v. Jung, Stilling.

Tautiskee laikraksti un „Latweeschu Alwises“.

(Statist Nr. 14.)

Mehs atradam, la pee tautiskeem zentee-neem wismasalais ja-eewehro trihs leetas: tautas waloda, tautas tikums un prahta atihstiba.

Tautas waloda. „Mehms zilwels sinams nelaimigs, bet mehma tauta wehl nelaimigala; tautai bes sawas walodas ja-eet boja, t. i. ta nespehji ilgaki, fewischka tauta buhdama, pastahwet; tadeht ir tautas waloda tautas dshiwiba.“ (Rundsinu Rahritis.)

Ar scheem wahrdeem esam pilnigi weenis prahtis: tautas waloda tautas dshiwiba, tapehz tautai sawa waloda jalopj un ja-faudse tapat la zilwelam sawa dshiwiba. Kas zitam dshiwibu famaita, tas ir grehzneeks (pehz peektā hauschla) un kas tautai walodu faboja, tas ir kaundaris (pehz prahta likumeem). Lai gan nedf garigs nedf laizigs fogis tahdu teefas preekschā nefauts, bet

kaundaris tahds paleet, fodits jeb nefodits, tapehz la tas tautai dara sawa, winai walodu fabojadams. Waloda, la katram ir skolas gadeem sinams, ir lihdsellis, ar lo zits zitam sawas domas daram dsirdamas (runadami) un redsamas (rakstidami), ta tad pats par fewi protams: jo pilnigals schis lihdsellis (proti waloda), jo pilnigaki ari spehsim isteikt sawas domas, turklah waloda un domas stahw tahdā turwā sakara, la tahs naw schiramas, zilwels nespehji pilnigi domat bes walodas. No scho wahrdu pateefibas kates war pahreezinates: lai winsch kaut lo isdomā, walodu neleetodams. Do paschu ari peerahda zilwels, kas peedfimis kurlmehms un naw bijis kurlmehmo skola — zil tahdu tahds spehjis sawu garu atihstiti? Pehz scheem wahrdeem nahlam pee spreeduma: waloda ir lihdsellis, ar lo sawas domas ne tilai issakam, bet ari atihstam, tapehz Wahzeetim taisniba fakot: „tehwu waloda ir gudribas atshlegā“ (die Muttersprache ist der Schlüssel zum Wissen). Kates, kas nupat fogito fapratiss, nopratihs, la tautas waloda ir tautas angstakā manta.

Lai gan schee wahrbi wispahri atihiti par pateeseem, tomehr daudf, loti daudf laika wajadseja, lamehr muhsu tautas skolas eesahla schos wahrdis eewehrot. Wehl kates atmineees laikus, kur muhsu tautas skolotaji, sawas fapulzes fanahfuschki, nerunaja Latweeschu walodā. Ja kahds brihnijahs, kapehz Latweeschu tautas skolotaji sawas fapulzes nerunajot latwiski, tad dabuja dsirdet netizamun atbilbi: „Ar Latweeschu walodu nepeeteekot, kad gribot peenahkami farunatees par wajadfigahm skolas mahzibahm un sinatnehm“.

Ja paschi ar sawahm ausim reisu reisahm nebihitum schahdu atbilbi dsirdeschki, tad to netizetum, la Latweeschu skolotajs nespehji Latweeschu walodā farunatees par tahdahm leetahm, lo winsch Latweeschu walodā mahza Latweeschu behrneem.*)

Mehs fazijam, la tautai sawa waloda jalopj un jafaudse un tauta sawu walodu lopdama faudse, la wina to nefaboja. Walodu faboja, 1) kad winas smalkās ihpaschibas wisas ne-eewehro runā un rakstā un 2) kad winu loka un lausa pehz zitu walodu likumeem. Schee wahrbi ihpaschi sihmejahs us Latweeschu walodu un desmit Latweeschu teikumun starpā atradissim wismasalais weenu, kam sweschki kamsoli mugurā. Lai to peerahditum, mums wajadsetu pahrspreest „Latweeschu walodas Wahzu wirseenu“; bet tas muhs aishwestu par tahlu, mehš tilai gribejam peeminet, la Latweeschu waloda tikuse bojata un tapehz mums wehl jo wairaf jaruhpahs, lai fargajam un faudsejam, kas wehl fargajams un faudsejams.

Tautas tikums. Tikums ir tahds, kas tautai tiht, netikums tahds, kas tautai netiht. Wezee Latweeschki atfina par tikumu, kad zilwels palika pee skaidra prahta, kad winsch nepeedsehrahs. Schahdu tikumu Latweeschki wispahri godā, zeenā tureja, zitadi ne-

*) H. Latweeschu wispahrigai skolotaju fapulzet, lo nutureja Rigā, un ne-aismirhamais Kronwaldu Alis warisa, mums gabijahs buht slahit. Tur protokolus weda Latweeschu walodā un runas un spreedumi tapat notikahs Latweeschu walodā, lai gan pee schis fapulzes mehma dalibu netikat tautas skolotaji, bet ari ziti, pilsehtas un gimnazijas skolotaji, un scho wisi fahja sawas domas gaischi un skaidri issazit Latweeschu walodā. Kabala peerahdijuma newajaga, la Latweeschu tautas skolotaji war Latweeschu walodu leetat sawas fapulzet.

